

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳):

بودجه شرکت‌های دولتی

لایحه بودجه ۱۴۰۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خدای بزرگ بخشایش همیشه بخشاید

بِسْمِ

تاریخ انتشار:
۱۴۰۱/۱۱/۱۹

شماره مسلسل: ۱۸۷۸۴
کد موضوعی: ۲۳۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳):
بودجه شرکت‌های دولتی

نام دفتر:

مطالعات بخش عمومی (گروه شرکت‌های دولتی و مؤسسات عمومی)

تهیه و تدوین کنندگان:

مهتاب قراخانو

همکاران

علی افضلی، عاطفه حسینی

ناظران علمی:

سید محمدحسین فاطمی، سیدعلی روحانی

ویراستار ادبی:

طاهره سیدمحمد

صفحه آرا:

مهديه قمچیلی

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور
۲. شرکت‌های دولتی

فهرست مطالب

چکیده	۸
خلاصه مدیریتی	۸
مقدمه	۹
	۱۰
۱. تعداد شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت	۱۱
۲. بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت	۱۳
۳. منابع و مصارف شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت	۱۴
۳-۱. درآمد و هزینه	۱۸
۳-۲. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌های سرمایه‌ای	۲۱
۳-۳. مالیات و سود سهام	۲۳
۳-۴. زیان و کمک زیان	۲۴
۴. پیشنهادها	۲۴
جمع‌بندی	

فهرست نمودارها

۱۲

نمودار ۱. روند منابع و مصارف شرکت‌های دولتی

۱۲

نمودار ۲. روند بودجه شرکت‌های دولتی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵

۱۵

نمودار ۳. ارقام مصوب و عملکرد در آمد شرکت‌های دولتی در بازه زمانی ۱۴۰۲-۱۳۹۷

۱۵

نمودار ۴. ارقام مصوب و عملکرد در آمد شرکت‌های دولتی در بازه زمانی ۱۴۰۲-۱۳۹۷ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵

۱۶

نمودار ۵. ارقام مصوب و عملکرد در آمد شرکت‌های دولتی در بازه زمانی ۱۴۰۲-۱۳۹۷

۱۷

نمودار ۶. ارقام مصوب و عملکرد در آمد شرکت‌های دولتی در بازه زمانی ۱۴۰۲-۱۳۹۷ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵

۱۸

نمودار ۷. نسبت هزینه‌ها به درآمدهای شرکت‌های دولتی برای ارقام مصوب و عملکردی طی سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۷

۱۸

نمودار ۸. ارقام مصوب و عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷ به قیمت

ثابت سال ۱۳۹۵

۱۹

نمودار ۹. ارقام مصوب و عملکرد هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷

۲۰

نمودار ۱۰. ارقام مصوب و عملکرد هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵

۲۱

نمودار ۱۱. شرکت‌های دارای بیشترین هزینه سرمایه‌ای (از محل منابع داخلی و منابع عمومی) در لایحه ۱۴۰۲

۲۱

نمودار ۱۲. هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به تفکیک امور

۲۲

نمودار ۱۳. مالیات مصوب و عملکرد شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۹

۲۲

نمودار ۱۴. سود ویژه مصوب و عملکرد شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۹

فهرست جداول

- ۱۰
جدول ۱. تعداد شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت
- ۱۱
جدول ۲. تعداد شرکت‌های سودده و سربه‌سر و زیان‌ده مصوب و عملکرد سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۲
- ۱۳
جدول ۳. منابع شرکت‌های دولتی در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲
- ۱۴
جدول ۴. مصارف شرکت‌های دولتی در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲
- ۱۶
جدول ۵. هفت شرکت دولتی دارای بیشترین درآمد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱
- ۱۷
جدول ۶. هفت شرکت دولتی دارای بیشترین درآمد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱
- ۱۹
جدول ۷. هفت شرکت دولتی دارای بیشترین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (اعتبارات دولت - مجری طرح‌های پیوست
یک)
- ۲۰
جدول ۸. هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی به تفکیک از محل منابع عمومی و داخلی طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۴۰۱
- ۲۳
جدول ۹. زیان بانک‌ها و شرکت‌های دولتی زیان‌ده براساس عملکرد سال‌های ۱۳۹۸-۱۴۰۰
- ۲۳
جدول ۱۰. پنج شرکت و بانک دولتی زیان‌ده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۳): بودجه شرکت‌های دولتی

[چکیده]

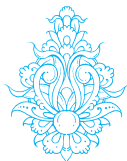
در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، بودجه ۳۴۳ شرکت دولتی (۳۲۷ شرکت سودده و ۱۶ شرکت زیان‌ده) درج شده است. نکته قابل توجه در این خصوص، کاهش شرکت‌های زیان‌ده از ۲۵ شرکت در قانون بودجه سال ۱۴۰۱، به ۱۶ شرکت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ است. این در حالی است که براساس گزارش عملکرد ۶ ماهه ابتدای سال ۱۴۰۱، تعداد ۱۵۶ شرکت دولتی زیان‌ده هستند و درج بودجه شرکت‌های زیان‌ده به صورت سر به سر و کمتر از تعداد واقعی در لوائح بودجه سنواتی، باعث عدم شفافیت و غیر واقعی شدن بودجه شرکت‌های دولتی می‌شود.

بودجه شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۳۹ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته است. زمانی که رقم بودجه شرکت‌های دولتی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ در نظر گرفته می‌شود، رقم مذکور نه تنها افزایشی نبوده، بلکه در یک بازه زمانی ۱۲ ساله از یک روند کلی نزولی با شیب ملایم برخوردار بوده است. شایان ذکر است که همه اقلام سمت منابع بجز وام‌های خارجی و دارایی‌های جاری و همه اقلام سمت مصارف بجز وجوه اداره شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ افزایشی هستند.

در خصوص احکام، پیشنهاد می‌شود برخی از احکام قوانین بودجه سال‌های پیش از جمله حل مشکل عدم انطباق سرفصل‌های حساب‌های سرمایه‌ای بودجه و سرفصل‌های صورت‌های مالی، تعیین و یکسان‌سازی چارچوب گزارش تطبیق عملکرد با بودجه، به لایحه بودجه الحاق شده و برخی دیگر از موارد در زمینه تنوع‌بخشی به سازوکارهای تأمین مالی شرکت‌های دولتی و تفکیک بار مالی وظایف غیر تجاری در لایحه پیش‌بینی شود.

[خلاصه مدیریتی]

- با بررسی منابع و مصارف بودجه شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه ۱۴۰۲، برخی نکات به شرح ذیل قابل بیان است:
- **تعداد کل شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲**، با کاهش ۳۳ عددی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ مواجه بوده است.
 - **تعداد شرکت‌های زیان‌ده از ۱۰۴ شرکت در قانون بودجه سال ۱۳۹۹** به ۱۶ شرکت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کاهش یافته در حالی که براساس گزارش عملکرد ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۱، ۱۵۶ شرکت زیان‌ده هستند.
 - **درآمدها و هزینه‌های شرکت‌های دولتی نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱** به ترتیب به میزان ۴۸ و ۴۶ درصد رشد داشته‌اند که با توجه به رقم تورم و افزایش نرخ ارز طبیعی به نظر می‌رسد.
 - **هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲**، حدود ۲۰ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته است. همچنین عملکرد شرکت‌های دولتی در حوزه هزینه‌های سرمایه‌ای در دو سال گذشته نسبت به سال‌های پیش از آن بهبود داشته و حدود ۷۷ درصد بوده است. علی‌رغم نکته عنوان شده، با خارج کردن تورم از ارقام هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی، مشاهده می‌شود که این سرفصل طی سال‌های گذشته رشد قابل توجهی نداشته است.
 - **شرکت‌های ملی نفت و ملی گاز** به ترتیب در رتبه اول و دوم هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی قرار می‌گیرند و سهم دو شرکت مذکور از کل هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۴۳ درصد است.
 - **مالیات علی‌الحساب شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲**، حدود ۲۳ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته و شرکت‌های مذکور باید حدود ۱۴۲ هزار میلیارد ریال مالیات در سال ۱۴۰۲ پرداخت کنند.
 - **۵۰ درصد سود ویژه سهم دولت از شرکت‌های دولتی** که به صورت علی‌الحساب اخذ می‌شود در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۲۴ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته است.
- در حوزه احکام حوزه شرکت‌های دولتی، با توجه به حذف برخی از احکام انتظام‌بخش از تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و همچنین اهمیت رشد کارایی درونی شرکت‌های دولتی، پیشنهادهایی جهت تصریح در لایحه بودجه در زمینه شرکت‌های دولتی از جمله حل مشکل عدم انطباق سرفصل‌های حساب‌های سرمایه‌ای بودجه و سرفصل‌های صورت‌های مالی، تعیین و یکسان‌سازی چارچوب گزارش تطبیق عملکرد با بودجه، تنوع‌بخشی به سازوکارهای تأمین مالی شرکت‌های دولتی، تفکیک بار مالی وظایف غیر تجاری (ناشی از قیمت‌های تکلیفی) و ارتقای احساس مسئولیت مجامع شرکت‌های دولتی در خصوص بودجه قابل بیان است.

[مقدمه]

در این گزارش برای ایجاد تصویر دقیق‌تری از تغییرات پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به پیوست ۳ لوایح بودجه سنواتی سال‌های گذشته، ابتدا تصویر کلان بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در دو بخش اول ارائه شده است. در بخش سوم گزارش، صورت منابع و مصارف شرکت‌های دولتی و برخی اقلام آن، مانند درآمد و هزینه، اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌های سرمایه‌ای، مالیات و سود سهام و زیان و کمک‌زیان (اعتبارات هزینه‌ای) مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش چهارم گزارش پیشنهادهایی در خصوص انتظام‌بخشی و توجه به رشد کارایی درونی شرکت‌های دولتی برای الحاق به تبصره «۲» لایحه بودجه ارائه شده است. در نهایت نیز جمع‌بندی گزارش در بخش پنجم مورد توجه قرار گرفته است.

۱. تعداد شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت

در جدول ۱، تعداد شرکت‌های دولتی در پیوست ۳ منضم به لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ نشان داده شده است. براساس جدول مذکور، تعداد کل شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، با کاهش ۳۳ عددی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ مواجه بوده است. ۳۰ شرکت آب و فاضلاب روستایی^۱ که بودجه آنها با درج رقم صفر نشان داده می‌شود، با ختم فرایند ادغام آنها در شرکت‌های آب و فاضلاب شهری، از پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ حذف شده‌اند. در فهرست شرکت‌های سودده و سربه‌سر اقتصادی، بودجه شرکت‌های ذخیره‌سازی گاز طبیعی، توسعه صنایع پالایش نفت، خدمات ترابری و پشتیبانی نفت، خدمات مهندسی و تجهیزات صنعتی توربین جنوب، ملی صادرات گاز ایران، غله و خدمات بازرگانی مناطق ۱ و ۱۳ و پیرا حفاری ایران به دلیل عدم خاتمه فرایند تصفیه با درج رقم صفر گزارش شده است.

جدول ۱. تعداد شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در قانون بودجه سال ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲

لایحه بودجه سال ۱۴۰۲			قانون بودجه سال ۱۴۰۱			امور	
مجموع	زیان‌ده	سودده	مجموع	زیان‌ده	سودده		
۶	-	۶	۶	-	۶	خدمات عمومی	شرکت‌های دولتی
۱۵	-	۱۵	۱۵	-	۱۵	دفاعی و امنیتی	
۲۷۰	۱۰	۲۶۰	۲۷۳	۲۰	۲۵۳	اقتصادی	
۲۷	-	۲۷	۵۷	-	۵۷	مسکن، عمران شهری و روستایی	
-	-	۱	۱	-	۱	سلامت	
۱۱	۴	۷	۱۱	۳	۸	فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	
۲	-	۲	۲	-	۲	رفاه اجتماعی	
۳۳۲	۱۴	۳۱۸	۳۶۵	۲۳	۳۴۲	جمع شرکت‌های دولتی به تفکیک سودده و زیان‌ده	
۹	۲	۷	۹	۲	۷	بانک	
	۲			۲		مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت	
۳۴۳			۳۷۶			جمع کل شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت	

شایان ذکر است ۹ شرکت آب منطقه‌ای و هواپیمایی جمهوری اسلامی، از فهرست شرکت‌های زیان‌ده خارج شده و به فهرست شرکت‌های سودده و سربه‌سر اقتصادی اضافه شده‌اند و به همین دلیل تعداد شرکت‌های زیان‌ده امور اقتصادی از ۲۰ شرکت در قانون بودجه سال ۱۴۰۱، به ۱۰ شرکت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کاهش یافته است. کاهش تعداد شرکت‌های زیان‌ده از لوایح بودجه سال‌های ۱۴۰۰-۱۴۰۲ در حالی اتفاق می‌افتد، که تعداد شرکت‌های زیان‌ده براساس گزارش‌های عملکرد رو به افزایش است. همان‌طور که در جدول ۲ مشخص است، تعداد شرکت‌های زیان‌ده از ۱۰۴ شرکت در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ به ۱۶ شرکت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کاهش یافته در حالی که براساس گزارش عملکرد ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۱، ۱۵۶ شرکت زیان‌ده هستند.

۱. شرکت آب و فاضلاب روستایی استان لرستان همچنان با درج بودجه صفر، در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ آمده است.

جدول ۲. تعداد شرکت‌های سودده و سربه‌سر و زیان‌ده مصوب و عملکرد سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷

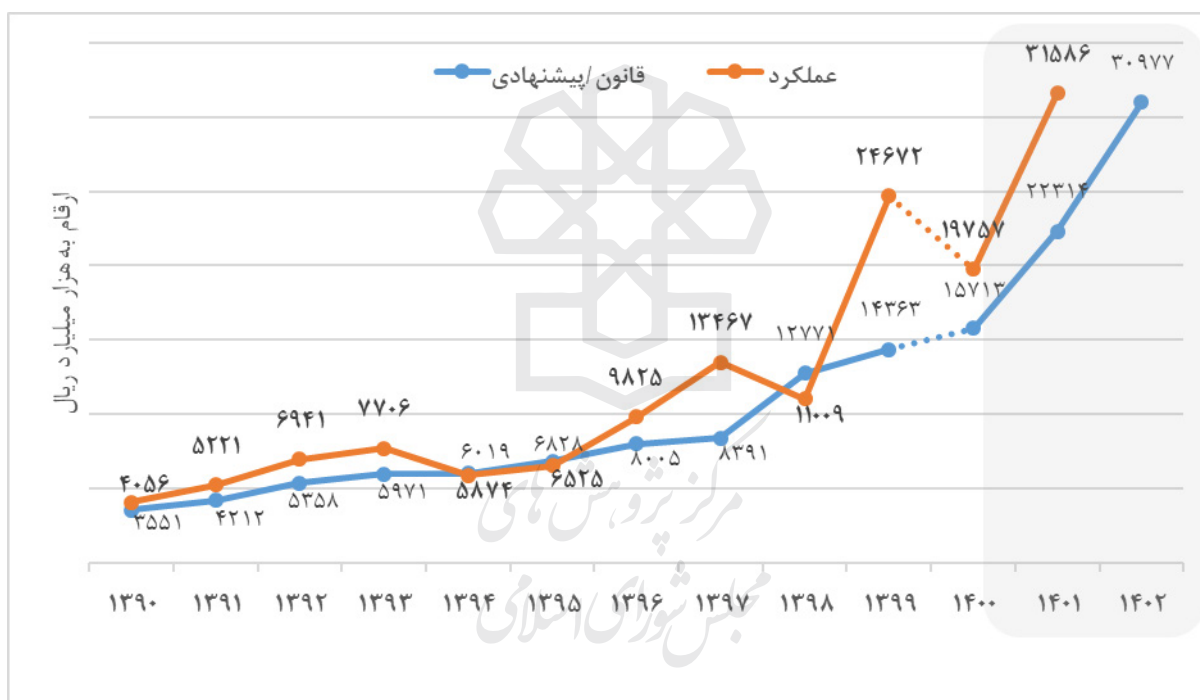
تعداد شرکت‌ها						عنوان
عملکرد			مصوب			
جمع	زیان‌ده	سودده و سربه‌سر	جمع	زیان‌ده	سودده و سربه‌سر	
۳۷۷	۱۹۴	۱۸۳	۳۷۷	۹	۳۶۸	قانون سال ۱۳۹۷
۳۸۲	۱۸۹	۱۹۳	۳۸۲	۶۷	۳۱۵	قانون سال ۱۳۹۸
۳۷۹	۱۴۸	۲۳۱	۳۷۹	۱۰۴	۲۷۵	قانون سال ۱۳۹۹
۳۴۵	۱۳۴	۲۱۱	۳۸۵	۵۹	۳۲۶	قانون سال ۱۴۰۰
۳۳۵	۱۵۶	۱۷۹	۳۷۶	۲۵	۳۵۱	قانون سال ۱۴۰۱ (عملکرد ۶ ماهه)
-	-	-	۳۴۳	۱۶	۳۲۷	لایحه بودجه سال ۱۴۰۲

۲. بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت

در نمودار ۱ روند منابع و مصارف شرکت‌های دولتی به تفکیک رقم مصوب در قوانین بودجه سنواتی و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و میزان عملکرد طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۰ نمایش داده شده است. نکته‌ای که در خصوص نمودار ۱ و برخی دیگر از نمودارهای گزارش حاضر وجود دارد اینک ارقام قبل از سال ۱۴۰۰ قابل مقایسه با ارقام بعد از سال ۱۴۰۰ نیستند. به دلیل حذف بزرگنمایی بودجه (ارقام حسابداری) شرکت ملی نفت و شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی و کاهش درآمدها و هزینه‌های شرکت‌های مذکور در قانون بودجه سال ۱۴۰۰، عملاً امکان مقایسه برخی ارقام شرکت‌های دولتی قبل و بعد از سال ۱۴۰۰ وجود ندارد و بررسی‌های مقایسه‌ای، نیازمند دقت بیشتری است.

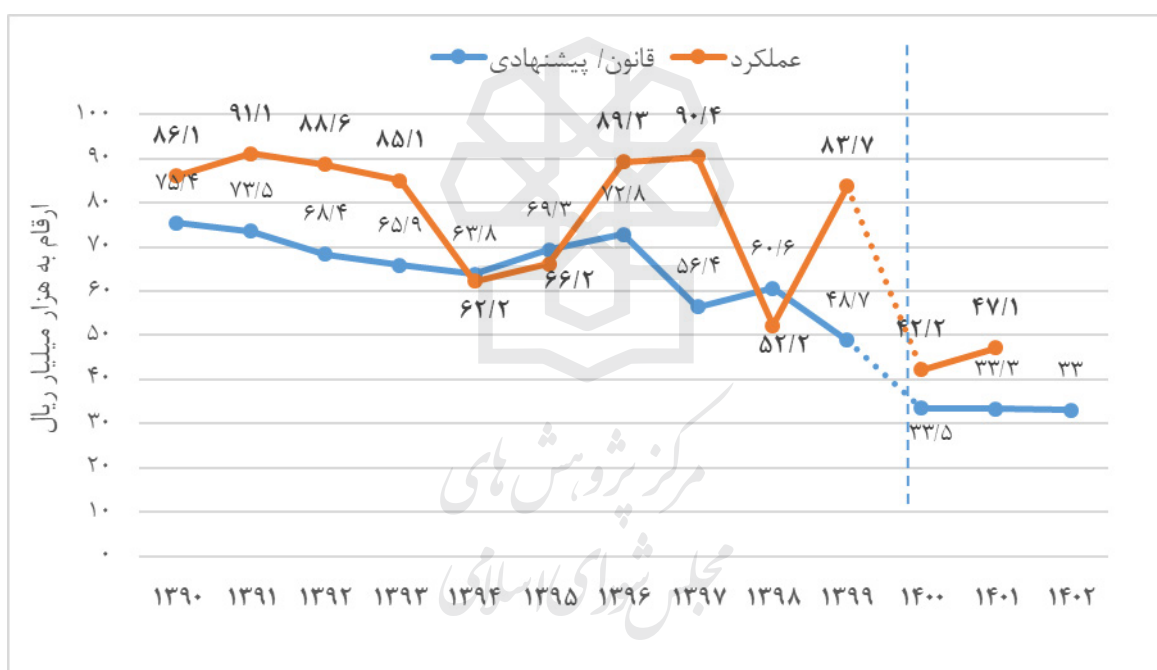
بر اساس نمودار ۱، همواره میزان عملکرد در بودجه شرکت‌های دولتی بیش از رقم مصوب بوده است (به استثنای سال ۱۳۹۸). علت این موضوع به فرایند بودجه‌ریزی شرکت‌های دولتی در ایران برمی‌گردد و با توجه به اینکه شرکت‌های دولتی اختیار اصلاح بودجه خود را پس از تصویب مجلس شورای اسلامی دارند، ارقام مربوط به بودجه شرکت‌های مذکور تغییر می‌کنند. شایان ذکر است که بر اساس نمودار مذکور، کل بودجه شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۳۹ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته است.

نمودار ۱. روند منابع و مصارف شرکت‌های دولتی

نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد اینکه رشد مذکور براساس قیمت‌های جاری است و اگر بودجه شرکت‌های دولتی به قیمت ثابت (با حذف اثر تورم) مورد بررسی قرار گیرد (نمودار ۲)، نه تنها رقم مصوب بودجه شرکت‌های دولتی افزایشی نبوده، بلکه در یک بازه زمانی ۱۲ ساله، از یک روند نزولی برخوردار بوده است.

نمودار ۲. روند بودجه شرکت‌های دولتی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵

۳. منابع و مصارف شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت

در جدول ۳، رقم مصوب و عملکرد و درصد تحقق ارقام سمت منابع شرکت‌های دولتی در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نشان داده شده است. براساس جدول مذکور، درصد تحقق درآمد و دارایی‌های جاری شرکت‌های دولتی در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱، بیش از مقدار مصوب، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، وام‌های خارجی و سایر دریافت‌ها کمتر از مقدار مصوب بوده است. همچنین بجز وام‌های خارجی و دارایی‌های جاری، سایر اقلام منابع شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱، افزایشی است.

جدول ۳. منابع شرکت‌های دولتی در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ (میلیارد ریال)

عنوان	۱۴۰۰		۱۴۰۱		۱۴۰۲	
	قانون	عملکرد سال	درصد تحقق	قانون	عملکرد ۶ ماهه	درصد تحقق نسبت به مصوب ۶ ماهه
درآمدها	۱۱,۴۱۱,۱۷۵	۱۵,۸۹۳,۷۱۷	۱۳۹	۱۶,۳۰۵,۴۰۱	۱۲,۱۲۸,۱۲۸	۱۴۹
اعتبارات هزینه‌ای (کمک‌زیان)	۷۲,۹۱۶	۵۷,۹۳۲	۷۹	۷۷,۲۰۱	۱,۳۷۳,۲۹۶	۳۵۸
اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (مجری طرح‌های پیوست یک)	۲۶۹,۰۷۹	۲۵۶,۶۹۶	۹۵	۴۴۰,۰۸۷	۲۰,۴۷۹	۹
تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	۸۴۶,۷۴۶	۱,۱۷۴,۲۶۳	۱۳۹	۱,۱۵۵,۹۸۱	۳۵۱,۸۱۵	۶۱
وام‌های خارجی	۶۱۷,۹۴۶	۱۵۹,۳۸۸	۲۶	۷۰۹,۲۱۱	۵۶,۸۳۲	۱۶
دارایی‌های جاری	۵۳۴,۵۰۱	۶۶۱,۳۲۶	۱۲۴	۶۱۶,۱۴۲	۱,۰۷۸,۶۰۸	۳۵۰
سایر دریافت‌ها	۱,۹۶۰,۸۵۵	۱,۵۵۳,۴۲۵	۷۹	۳,۰۱۰,۰۵۷	۷۸۴,۲۷۶	۵۲
جمع	۱۵,۷۱۳,۲۱۸	۱۹,۷۵۶,۷۴۷	۱۲۶	۲۲,۳۱۴,۰۸۰	۱۵,۷۹۳,۴۳۴	۱۴۲

در جدول ۴، رقم مصوب و عملکرد و درصد تحقق ارقام مصارف شرکت‌های دولتی در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نشان داده شده است. براساس جدول مذکور، ارقام مربوط به عملکرد هزینه‌ها، ۵۰ درصد سود سهام و افزایش دارایی‌های جاری طی سال ۱۴۰۰ و ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۱، از ارقام مصوب آن بیشتر و سود سهام، بازپرداخت وام‌های داخلی، خارجی و ودیعه، بدهی‌ها و سایر پرداخت‌ها، وجوه اداره شده و هزینه‌های سرمایه‌ای کمتر از رقم مصوب بوده است. همچنین به غیر از وجوه اداره شده سایر اقلام سمت مصارف شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ افزایشی است.

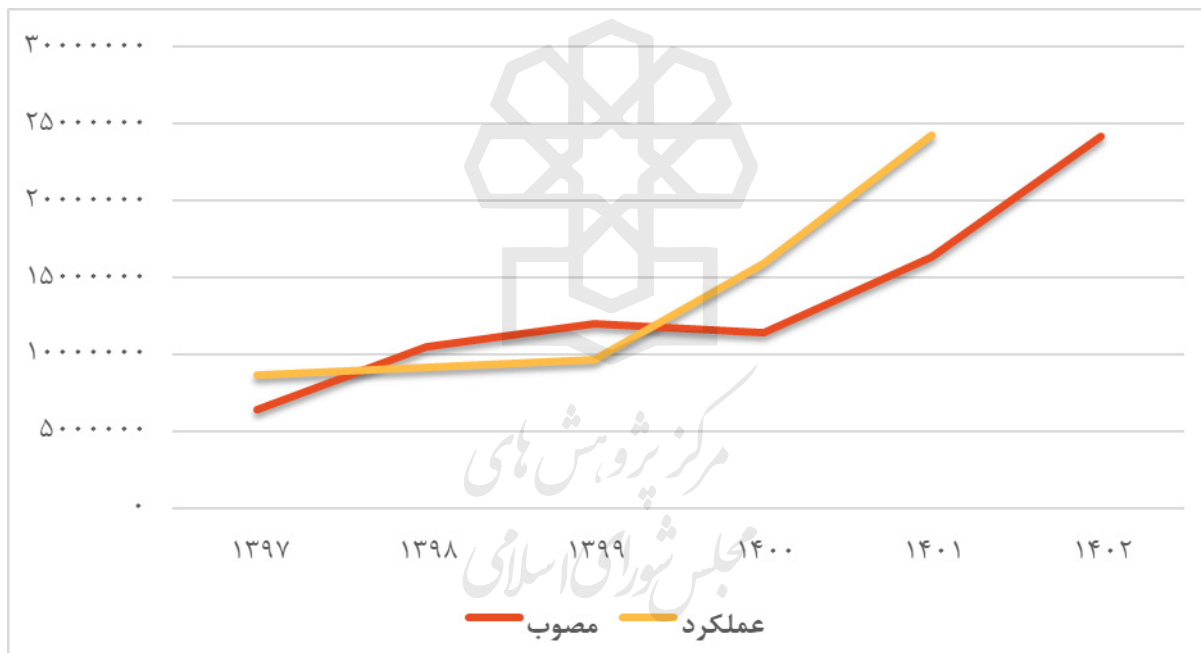
جدول ۴. مصارف شرکت‌های دولتی در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ (میلیارد ریال)

۱۴۰۲		۱۴۰۱			۱۴۰۰			عنوان
درصد رشد نسبت به ۱۴۰۱	لایحه	درصد تحقق (نسبت به مصوب ۶ ماهه)	عملکرد ۶ ماهه	قانون	درصد تحقق	عملکرد سال	قانون	
۴۶	۲۲۱۱۵۵۳۵	۱۷۷	۱۳۴۲۵۰۰۳	۱۵۱۷۰۱۹۷	۱۳۵	۱۴۶۴۰۲۱۵	۱۰۸۳۵۸۳۲	هزینه‌ها
۲۳	۱۴۲۸۹۱	۴۸	۲۷۹۱۸	۱۱۶۰۹۳	۳۹۴	۲۸۴۵۱۹	۷۲۱۲۸	مالیات
۲۴	۱۸۲۸۷۴	۱۲۷	۹۳۹۲۵	۱۴۷۸۱۹	۶۵۴	۶۱۴۸۷۴	۹۴۰۲۷	۵۰ درصد سود
۱۸	۱۱۹۵۸۰	۳۲	۱۶۲۹۱	۱۰۱۰۲۸	۱۹	۱۱۴۴۶	۵۹۴۴۱	سود سهام
۲۹	۶۰۶	۱۱۸۴	۲۷۸۳	۴۷۰	۹۹	۷۵۴	۷۶۲	سایر حساب‌های تخصیص سود
۵۷	۱۹۲۳۸۵۷	۸	۴۶۸۱۲	۱۲۲۲۹۲۵	۲۳	۱۵۱۲۲۵	۶۶۵۱۴۶	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی
۳۹	۴۸۵۲۲۳	۲۴	۴۲۷۱۸	۳۵۰۲۰۰	۵۱	۱۰۵۵۱۷	۲۰۵۷۲۷	بازپرداخت وام‌های خارجی
-۱۷	۱۱۰۰۶	۰	۰	۱۳۲۵۰	۲	۱۵۰	۸۲۷۹	وجوه اداره شده
۳۱	۱۲۱۷۱۴۶	۶۰	۲۷۷۵۳۴	۹۳۰۳۹۶	۹۲	۷۹۸۱۳۵	۸۶۶۶۵۶	بازپرداخت ودیعه، بدهی‌ها و سایر پرداخت‌ها
۲۰	۵۷۷۹۴۶۲	۷۸	۱۸۶۶۴۲۶	۴۷۹۶۸۷۴	۷۸	۲۵۵۳۶۴۰	۳۲۶۰۹۴۳	هزینه‌های سرمایه‌ای
۵۲	۸۸۹۱۹	۱۵۹۰	۴۶۳۶۴۳	۵۸۳۱۲	۲۵۴۵	۱۵۸۱۷۳۷	۶۲۱۵۵	افزایش دارایی‌های جاری
۴۰	۳۲۰۶۷۰۹۹	۱۴۲	۱۶۲۶۳۰۵۳	۲۲۹۰۷۵۶۲	۱۲۹	۲۰۷۴۱۵۷۱	۱۶۱۳۱۰۹۵	جمع کل
۸۴	۱۰۹۰۱۳۴	۱۵۸	۴۶۹۶۱۸	۵۹۳۴۸۳	۲۳۶	۹۸۴۸۵۵	۴۱۷۸۷۷	کسر می‌شود: ذخیره استهلاک
۳۹	۳۰۹۷۶۹۶۵	۱۴۲	۱۵۷۹۳۴۳۵	۲۲۳۱۴۰۷۹	۱۲۶	۱۹۷۵۶۷۱۷	۱۵۷۱۳۲۱۸	جمع کل

۱-۳. درآمد و هزینه

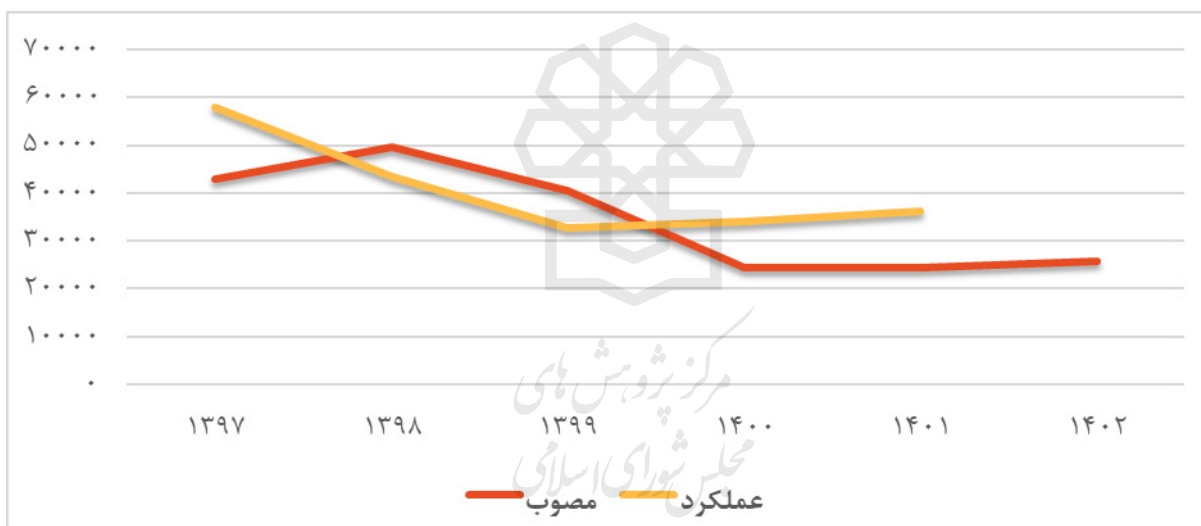
بر اساس جدول ۳ گزارش دیدیم که درآمد شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱، رشد ۴۸ درصدی داشته است. در نمودارهای ۳ و ۴، به ترتیب ارقام مصوب و عملکردی درآمد شرکت‌های دولتی بر اساس قیمت‌های جاری و قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ نشان داده شده است. بر اساس نمودار ۳، درآمد شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷ افزایشی بوده است.

نمودار ۳. ارقام مصوب و عملکرد درآمد شرکت‌های دولتی در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۴۰۲ (میلیارد ریال)

لیکن هنگامی که درآمد شرکت‌های دولتی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ مورد بررسی قرار می‌گیرد، مشخص می‌شود روند رقم مصوب درآمد شرکت‌های مذکور طی سال‌های ۱۳۹۸-۱۴۰۰ کاهشی و پس از آن بدون رشد بوده و از یک روند ثابت برخوردار است. میزان عملکرد درآمد شرکت‌های دولتی نیز طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۹ کاهشی و پس از آن با شیب کمی افزایشی بوده است.

نمودار ۴. ارقام مصوب و عملکرد درآمد شرکت‌های دولتی در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۴۰۲ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ (میلیارد ریال)

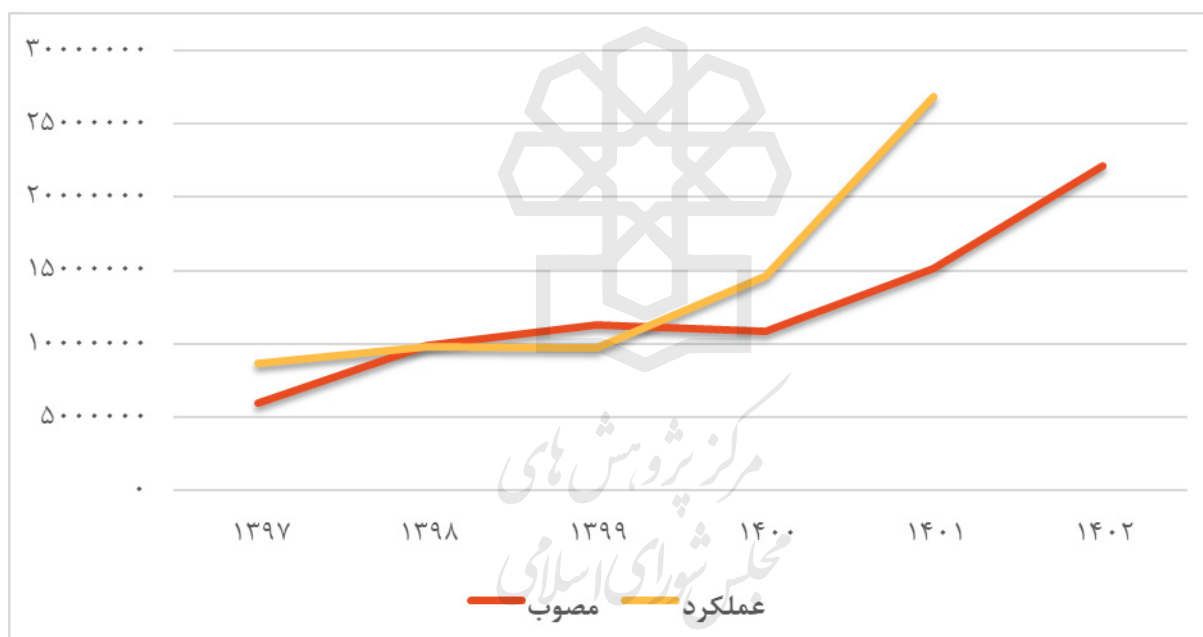
در جدول ۵، هفت شرکت دولتی دارای بیشترین درآمد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نشان داده شده است. براساس جدول مذکور، هفت شرکت و بانک دولتی، در مجموع حدود ۵۸ درصد از درآمد شرکت‌های دولتی را (حاصل از فروش کالا و خدمات) ایجاد می‌کنند. همچنین به غیر از بانک ملی، درآمد هر ۶ شرکت دیگر نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ بالای ۵۰ درصد رشد داشته است.

جدول ۵. هفت شرکت دولتی دارای بیشترین درآمد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ (میلیارد ریال)

ردیف	نام شرکت	درآمد	سهم از کل	رشد نسبت به ۱۴۰۱
۱	پالایش نفت آبادان	۲,۹۹۶,۶۱۷	۱۲	۵۷
۲	شرکت ملی نفت	۲,۸۷۹,۹۱۱	۱۲	۶۸
۳	شرکت ملی گاز	۲,۴۲۰,۷۱۱	۱۰	۶۷
۴	پالایش نفت اراک	۲,۰۲۲,۴۴۰	۸	۵۱
۵	بازرگانی دولتی ایران	۱,۸۲۸,۳۷۵	۸	۵۶
۶	بانک سپه	۱,۰۰۸,۳۲۸	۴	۵۵
۷	بانک ملی	۹۱۸,۲۶۲	۴	۲۱
	جمع	۱۴,۰۷۴,۶۴۴	۵۸	۵۶

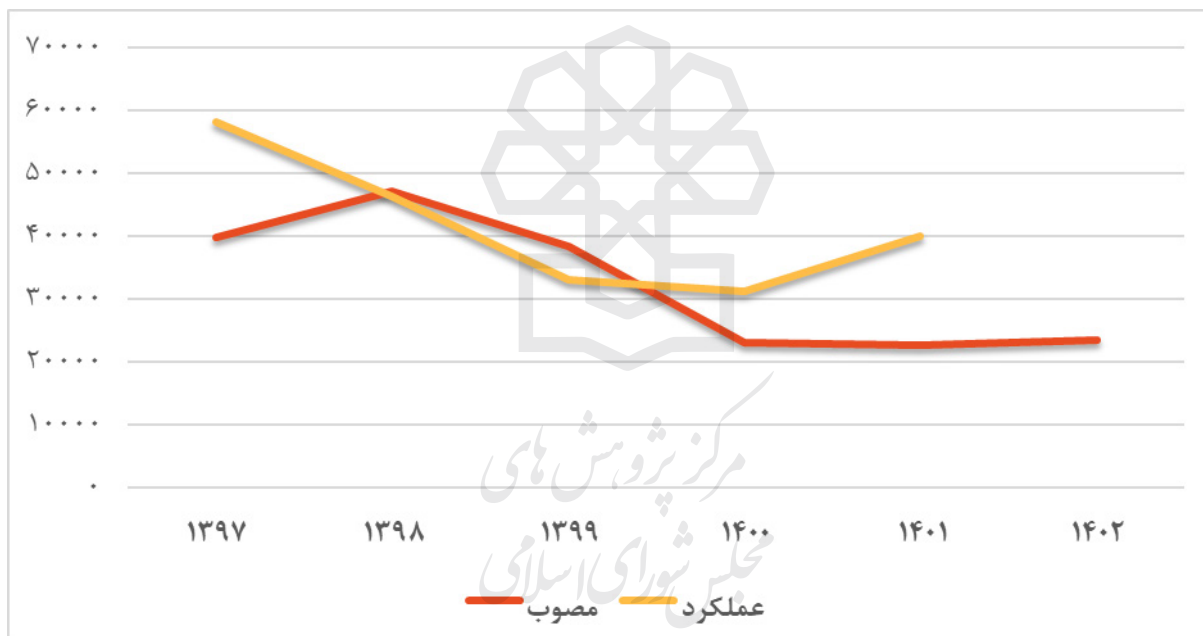
براساس جدول ۲ همین گزارش مشخص شد که هزینه شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱، رشد ۴۶ درصدی داشته است. در نمودارهای ۵ و ۶، به ترتیب ارقام مصوب و عملکردی هزینه شرکت‌های دولتی براساس قیمت‌های جاری و قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ نشان داده شده است. براساس نمودار ۵، هزینه شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷ افزایشی بوده است.

نمودار ۵. ارقام مصوب و عملکرد درآمد شرکت‌های دولتی در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۴۰۲ (میلیارد ریال)

لیکن هنگامی که درآمد شرکت‌های دولتی را به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ مورد بررسی قرار می‌گیرد، مشخص می‌شود روند رقم مصوب درآمد شرکت‌های مذکور طی سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۹۸ کاهشی و پس از آن بدون رشد بوده و از یک روند ثابت برخوردار است. میزان عملکرد درآمد شرکت‌های دولتی نیز طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۹ کاهشی و پس از آن افزایشی بوده است.

نمودار ۶. ارقام مصوب و عملکرد درآمد شرکت‌های دولتی در بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۴۰۲ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ (میلیارد ریال)

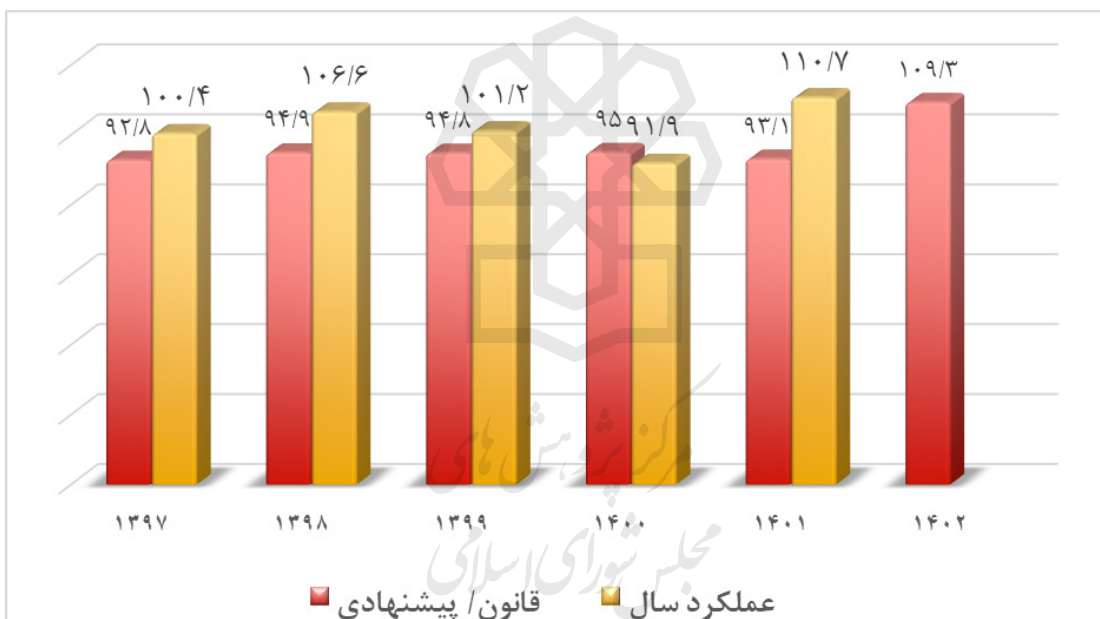
در جدول ۶، هفت شرکت دولتی دارای بیشترین هزینه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نشان داده شده است. براساس جدول مذکور، هفت شرکت و بانک دولتی، در مجموع حدود ۵۵ درصد از هزینه شرکت‌های دولتی را عمدتاً صرف خرید مواد اولیه و هزینه تولید می‌کنند.

جدول ۶. هفت شرکت دولتی دارای بیشترین درآمد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ (میلیارد ریال)

ردیف	نام شرکت	هزینه	سهم از کل (درصد)	رشد نسبت به ۱۴۰۱ (درصد)
۱	پالایش نفت آبادان	۲۹۱۱۶۱۷	۱۳	۵۰
۲	ملی گاز	۲۱۳۰۴۹۱	۱۰	۶۷
۳	پالایش نفت امام خمینی	۱۹۴۲۴۴۰	۹	۴۵
۴	بازرگانی دولتی ایران	۱۸۲۸۳۷۵	۸	۵۶
۵	ملی نفت ایران	۱۳۵۶۹۹۹	۶	۲۳
۶	بانک سپه	۱۱۰۳۳۴۳	۵	۱۰
۷	بانک ملی ایران	۹۱۸۲۶۶	۴	۱۶
	جمع	۱۲۱۹۱۵۳۱	۵۵	۴۱

برای آنکه امکان مقایسه درآمد و هزینه شرکت‌های دولتی با هم فراهم شود، در نمودار ۷ نسبت هزینه‌ها به درآمدهای شرکت‌های دولتی برای ارقام مصوب و عملکردی طی سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۷ نشان داده شده است. براساس نمودار مذکور، به‌غیر از سال ۱۴۰۲ همواره رقم مصوب هزینه شرکت‌های دولتی از رقم مصوب درآمدهای شرکت‌های مذکور کمتر بوده است، اما ارقام مربوط به عملکرد نشان می‌دهد که به جز سال ۱۴۰۰، در همه سال‌ها عملکرد هزینه شرکت‌های دولتی بیش از درآمدهای آنها بوده است.

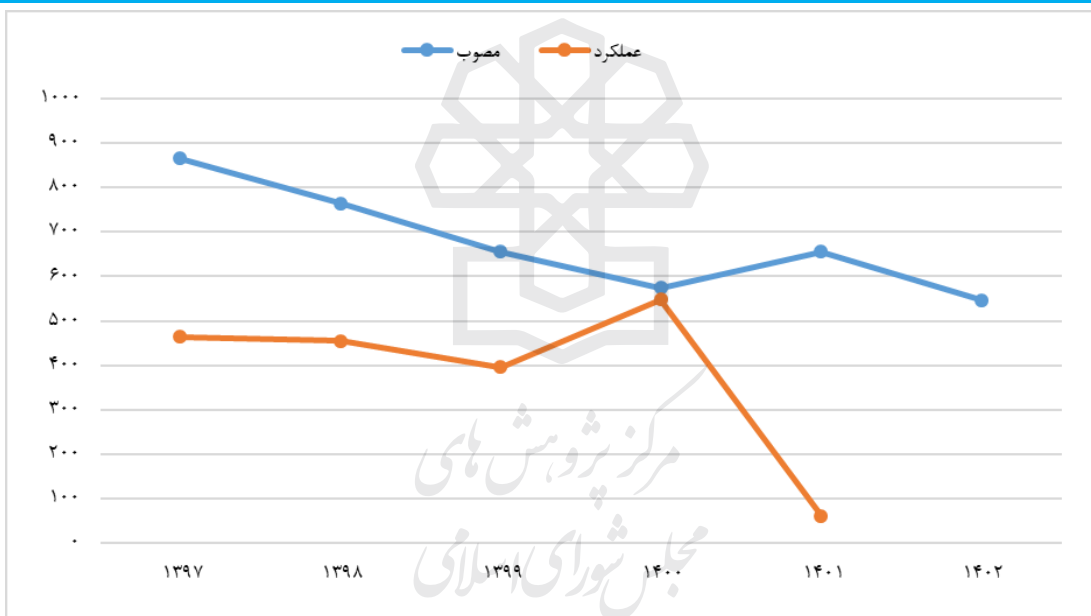
نمودار ۷. نسبت هزینه‌ها به درآمدهای شرکت‌های دولتی برای ارقام مصوب و عملکردی طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۱ (درصد)

۲-۳. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌های سرمایه‌ای

براساس جدول ۲ گزارش، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۱، حدود ۱۷ درصد رشد داشته است. در نمودار ۸ ارقام مصوب و عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵-۱۴۰۲ طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۲ نشان داده شده است. براساس نمودار مذکور، اولاً رقم مصوب اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای روند کاهشی داشته و ثانیاً همواره عملکرد آن فاصله زیادی با رقم مصوب داشته است. شایان ذکر است که اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در خصوص شرکت‌ها تنها بخش کوچکی از هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های مذکور را تشکیل می‌دهد (این بخش از هزینه‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های دولت بوده که توسط شرکت‌های دولتی اجرا می‌شود).

نمودار ۸. ارقام مصوب و عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۲ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ (میلیارد ریال)

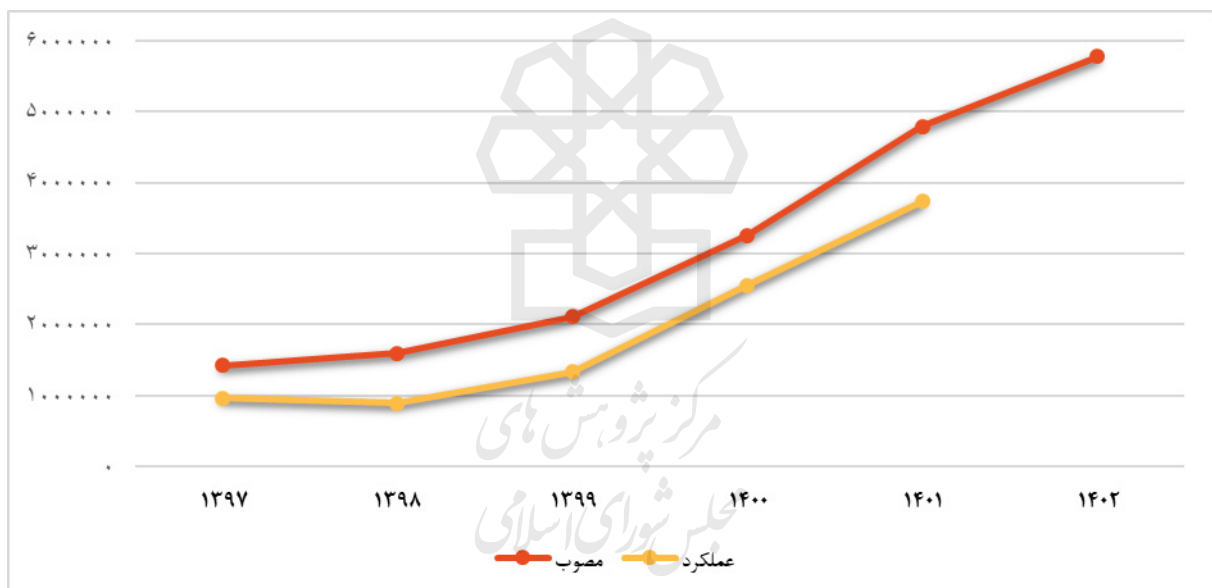
در جدول ۷، هشت شرکت دولتی که بیشترین سهم از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ دارند، آمده است. براساس جدول مذکور، هشت شرکت ۸۹ درصد از مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۷. هشت شرکت دولتی دارای بیشترین اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (اعتبارات دولت - دستگاه‌های مجری طرح‌های پیوست یک) (میلیارد ریال)

ردیف	نام شرکت	اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای	سهم از کل (درصد)
۱	ساخت و توسعه زیربنای حمل و نقل کشور	۱۵۵۶۹۲	۳۵
۲	مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران	۱۱۵۵۱۷	۲۲
۳	مهندسی آب و فاضلاب کشور	۹۴۷۸۸	۱۸
۴	راه آهن	۴۱۱۸۰	۸
۵	مجری تأسیسات	۱۴۸۱۶	۳
۶	سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	۱۴۷۰۰	۳
۷	توسعه و تجهیز مراکز بهداشتی	۱۱۱۳۰	۲
۸	سازمان هوافضای نیروهای مسلح	۱۱۰۷۰	۲
	جمع	۴۵۸۸۹۳	۸۹

هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۲۰ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته است. در نمودارهای ۹ و ۱۰، به ترتیب ارقام مصوب و عملکردی هزینه سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی براساس قیمت‌های جاری و قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ نشان داده شده است. براساس نمودار ۹، هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷ افزایشی بوده است.

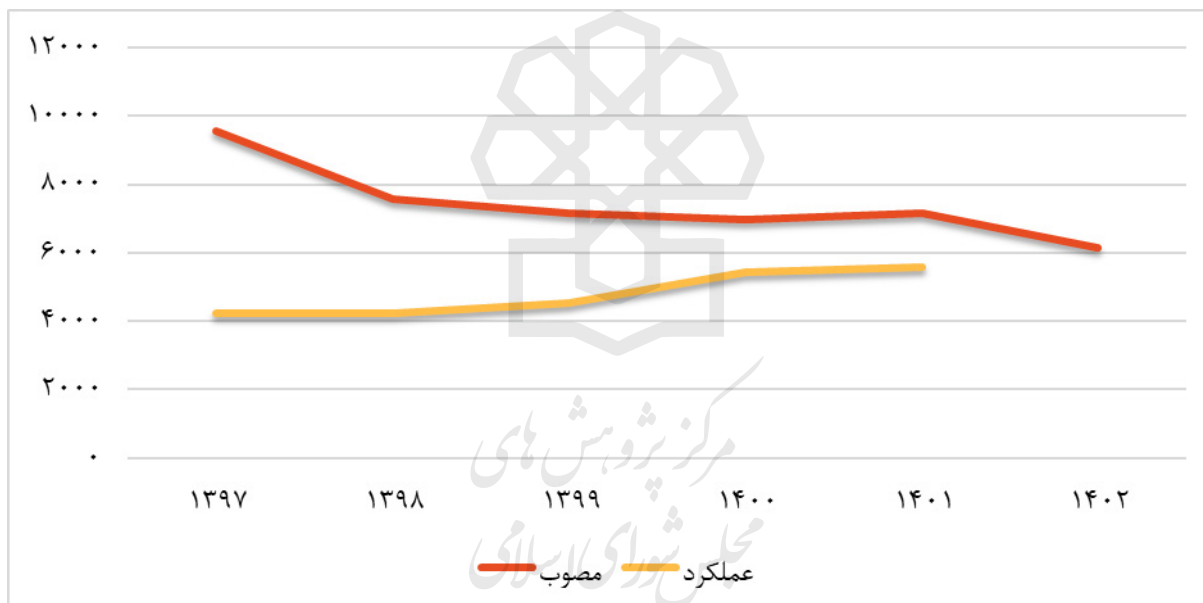
نمودار ۹. ارقام مصوب و عملکرد هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۲ (میلیارد ریال)

در نمودار ۱۰، مشخص است که هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۷ با شیب ملایمی کاهش یافته و همچنین میزان عملکرد با میزان مصوب در سال‌های مذکور فاصله داشته و درصد تحقق هزینه‌های مزبور همواره کمتر از ۱۰۰ بوده است.

نمودار ۱۰. ارقام مصوب و عملکرد هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۴۰۲ به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵ (میلیارد ریال)

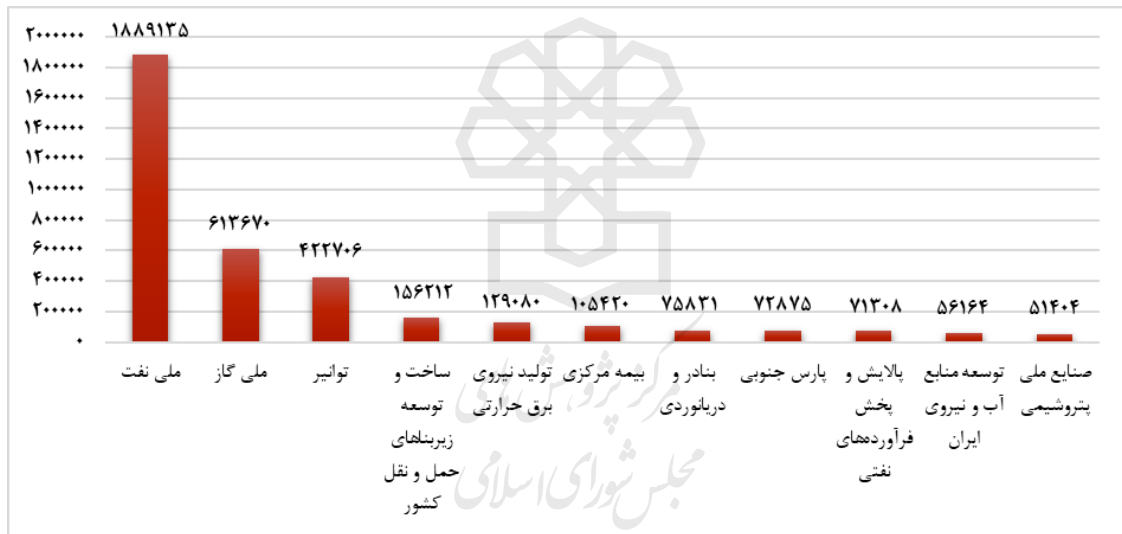
برای بررسی دقیق‌تر ارقام هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی، در جدول ۸، هزینه‌های مذکور به تفکیک از محل منابع عمومی و از محل منابع داخلی و سهم هریک از آنها ارائه شده است. براساس جدول مذکور، سهم منابع عمومی در هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی همواره کمتر از ۱۰ درصد بوده و هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی سهم اصلی را داشته‌اند.

جدول ۸. هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی به تفکیک از محل منابع عمومی و داخلی طی سال‌های ۱۴۰۱-۱۳۹۸ (میلیارد ریال)

سال	از محل منابع عمومی	از محل منابع داخلی	کل هزینه‌های سرمایه‌ای	سهم منابع عمومی (درصد)	سهم منابع داخلی (درصد)	عملکرد کل	درصد تحقق
۱۳۹۸	۱۶۱,۲۱۴	۱,۴۳۷,۶۹۸	۱,۵۹۸,۹۱۲	۱۰	۹۰	۸۹۲,۴۵۹	۵۵/۸
۱۳۹۹	۱۹۳,۴۰۵	۱,۹۱۷,۴۹۹	۲,۱۱۰,۹۰۴	۹	۹۱	۱,۳۳۵,۳۵۹	۶۳/۳
۱۴۰۰	۲۶۹,۰۸۰	۲,۹۹۱,۸۶۳	۳,۲۶۰,۹۴۳	۸	۹۲	۲,۵۵۲,۹۹۶	۷۸/۳
۱۴۰۱	۴۴۰,۰۸۶	۴,۳۵۶,۷۸۷	۴,۷۹۶,۸۷۳	۹	۹۱	۳,۷۳۲,۸۵۲	۷۷/۸
۱۴۰۲	۵۱۴,۲۲۶	۵,۲۶۵,۲۳۶	۵,۷۷۹,۴۶۲	۹	۹۱	-	-

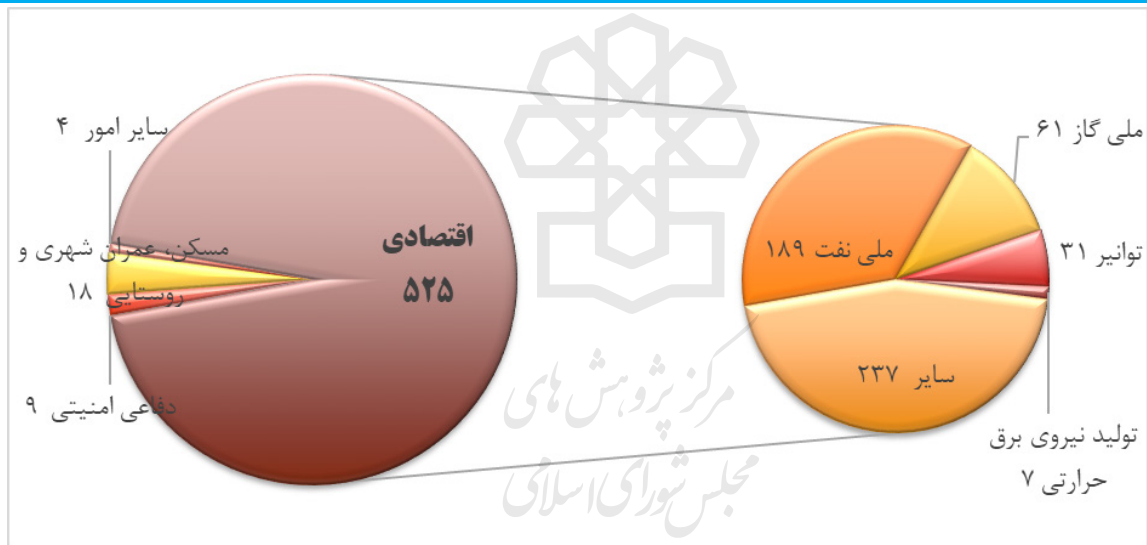
در نمودار ۱۱، شرکت‌هایی که بیشترین هزینه‌های سرمایه‌ای را (از محل منابع داخلی و منابع عمومی) در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ دارند، نشان داده شده است. براساس این نمودار، شرکت‌های ملی نفت و ملی گاز به ترتیب در رتبه اول و دوم هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی قرار می‌گیرند و سهم دو شرکت مذکور از کل هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۴۳ درصد است.

نمودار ۱۱. شرکت‌های دارای بیشترین هزینه سرمایه‌ای (از محل منابع داخلی و منابع عمومی) در لایحه ۱۴۰۲ (میلیارد ریال)

هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به تفکیک امور در نمودار ۱۲ ارائه شده است. براساس این نمودار، شرکت‌هایی که ذیل امور اقتصادی در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ قرار می‌گیرند، در مجموع حدود ۵۲۵ هزار میلیارد تومان از هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی را از محل منابع داخلی به خود اختصاص داده‌اند.

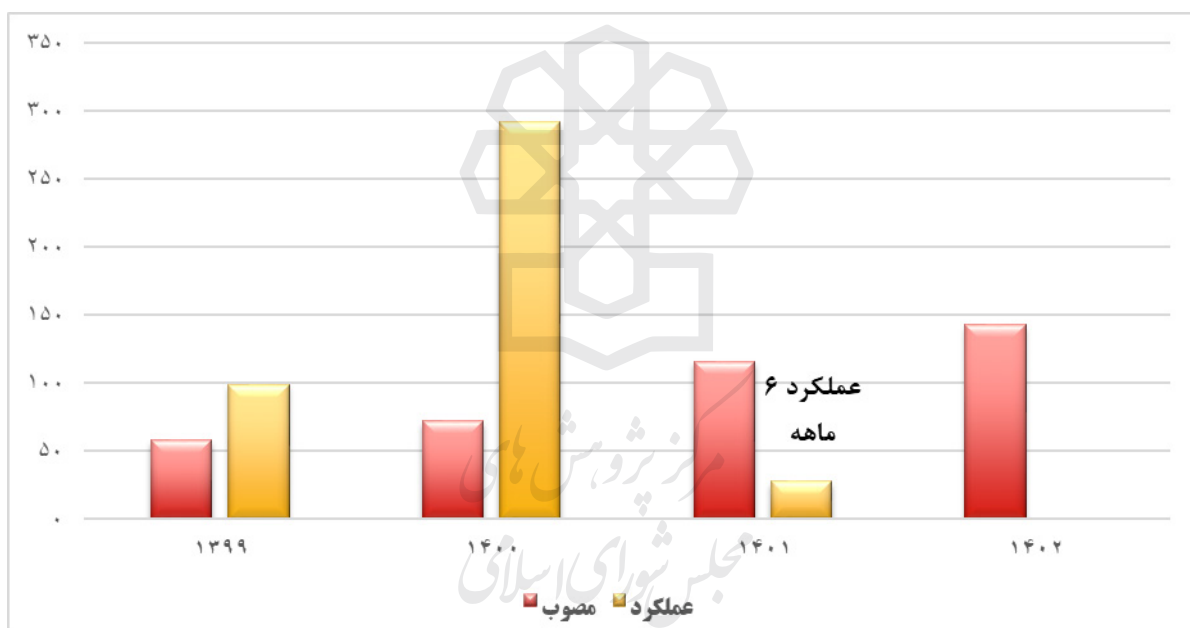
نمودار ۱۲. هزینه‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به تفکیک امور (هزار میلیارد تومان)

۳-۳. مالیات و سود سهام

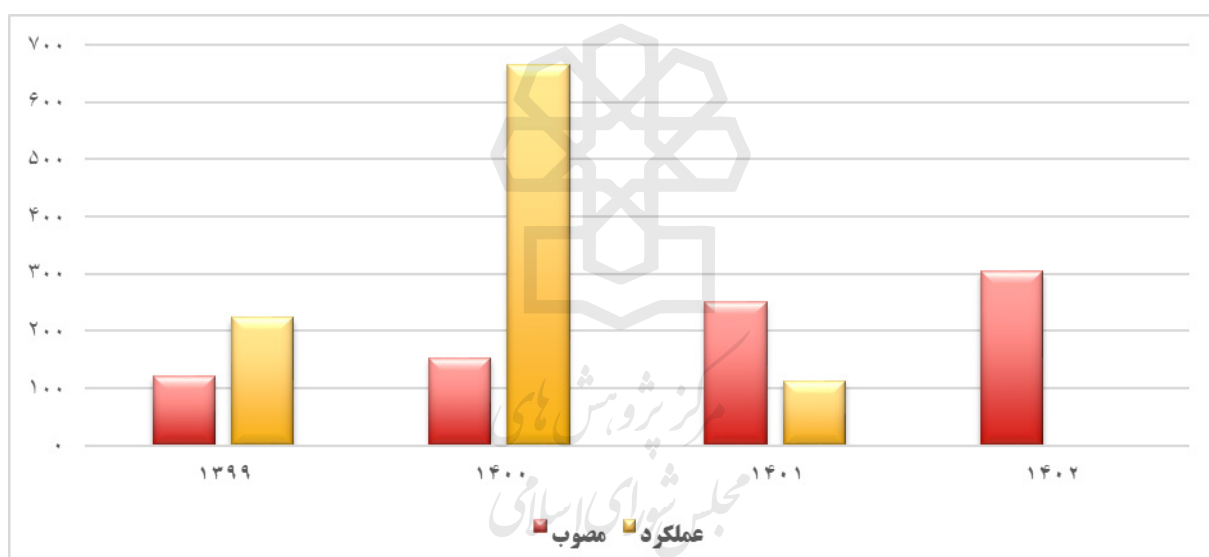
مالیات علی‌الحساب شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۲۳ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته و شرکت‌های مذکور باید حدود ۱۴۲ هزار میلیارد ریال مالیات در سال ۱۴۰۲ پرداخت کنند. در نمودار ۱۳، میزان مصوب و عملکرد مالیات شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۳۹۹-۱۴۰۲ نشان داده شده است. همان‌طور که در نمودار مذکور مشخص است، نکته قابل توجه عملکرد عمدتاً بالا و بیش از ۱۰۰ درصد مالیات شرکت‌های دولتی است که به پرداخت علی‌الحساب ماهیانه آن برمی‌گردد. بخشی از فاصله بالای میزان عملکرد با مصوب در سال ۱۴۰۰ می‌تواند در نتیجه رشد نرخ ارز و افزایش درآمد شرکت‌های دولتی مرتبط با نرخ ارز باشد؛ به‌عنوان مثال بیشترین فاصله عملکرد سود با مقدار مصوب مربوط به سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، شرکت پالایش نفت اراک، پالایش نفت آبادان و بانک مرکزی است.

نمودار ۱۳. مالیات مصوب و عملکرد شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۹ (هزار میلیارد ریال)

همانند مالیات، ۵۰ درصد سود ویژه سهم دولت از شرکت‌های دولتی به صورت علی‌الحساب اخذ می‌شود و در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲، حدود ۲۴ درصد نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته است. در نمودار ۱۴، ارقام مصوب و عملکرد ۵۰ درصد سود ویژه شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۳۹۹-۱۴۰۲ نشان داده شده است. همان‌طور که در نمودار مذکور مشخص است، سود ویژه نیز همانند مالیات از عملکرد بالایی برخوردار است که به همان دلیل پرداخت علی‌الحساب ماهیانه برمی‌گردد و در خصوص سال ۱۴۰۰ نیز استدلال مشابه آنچه پیش‌تر در خصوص سود ویژه عنوان شد صادق است.

نمودار ۱۴. سود ویژه مصوب و عملکرد شرکت‌های دولتی طی سال‌های ۱۴۰۲-۱۳۹۹ (هزار میلیارد ریال)

۴-۳. زیان و کمک زیان

زیان شرکت‌های دولتی از دو محل تأمین می‌شود: دارایی‌های شرکت و منابع عمومی دولت. منابع عمومی دولت که با عنوان «اعتبارات هزینه‌ای» در جدول منابع و مصارف شرکت‌های دولتی منعکس می‌شود، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ حدود ۳۰ درصد نسبت به لایحه قانون بودجه سال ۱۴۰۱ رشد داشته است. در جدول ۹، بانک و شرکت‌هایی که براساس گزارش عملکرد بیشترین زیان را طی سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۹۸ داشته‌اند، آمده است. در جدول ۱۰ نیز شرکت‌های زیان‌ده لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ مورد توجه قرار گرفته است. براساس جدول مذکور، پنج بانک و شرکت دولتی بیش از ۹۰ درصد زیان شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ را به‌خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۹. زیان بانک‌ها و شرکت‌های دولتی زیان‌ده براساس عملکرد سال‌های ۱۳۹۸-۱۴۰۰ (میلیارد ریال)

نام شرکت	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	زیان انباشته تا تاریخ ۱۴۰۰/۱۲/۲۹
بانک سپه	۱۱,۷۴۶	۲۹۶,۶۵۵	۱۸۰,۵۸۳	-
مادرتخصصی تولید نیروی برق حرارتی	۱۲۱,۲۴۵	۲۰۹,۲۱۷	۳۷,۰۰۹	-
توانیر	۴,۳۷۳	۸,۶۵۷	۴۵,۶۹۸	۶۷۲.۳۵۲
بانک ملی	۱۱۴,۹۴۰	۶۵,۴۷۳	۲۶,۷۶۳	۶۹۵.۳۵۶
صداوسیمما	۳۲,۲۷۶	۲۵,۲۷۹	۳۵,۹۴۹	-
شرکت سهامی برق منطقه‌ای تهران	۲۷,۱۱۴	۳۴,۴۹۰	۱۴,۷۷۹	۱۱۴.۸۱۱
شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران	۲۷,۴۵۶	۲۴,۵۷۰	۳۳,۸۳۷	۱۱۰.۲۷۳
هواپیمایی جمهوری اسلامی	۱۵,۱۳۵	۳۴,۷۰۶	۱۵,۲۹۷	۷۶.۸۱۲
شرکت سهامی پتروپارس	۱۳,۱۹۰	۱۷,۸۷۱	۲۱,۵۶۲	-

جدول ۱۰. پنج شرکت و بانک دولتی زیان‌ده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ (میلیارد ریال)

ردیف	نام شرکت	مجموع زیان	سهم از کل
۱	بانک سپه	۹۵,۰۱۴	۴۴/۷
۲	سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران	۷۵,۳۱۶	۳۵/۴
۳	شرکت راه‌آهن ج.ا.ا.	۱۰,۰۰۰	۴/۷
۴	بانک مسکن	۸,۸۰۵	۴/۱
۵	شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۶,۸۴۱	۳/۲
	جمع کل	۱۹۵,۹۷۷	۹۲/۱

[۴. پیشنهادها]

با توجه به حذف برخی از احکام انتظام‌بخش شرکت‌های دولتی از تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و همچنین اهمیت رشد کارایی درونی شرکت‌های دولتی، پیشنهادهایی جهت تصریح در لایحه بودجه در زمینه شرکت‌های دولتی به شرح ذیل قابل بیان است:

۱. حل مشکل عدم انطباق سرفصل‌های حساب‌های سرمایه‌ای بودجه و سرفصل‌های صورت‌های مالی؛ توضیح اینکه سرفصل‌های حساب‌های سرمایه‌ای در بودجه شرکت‌های دولتی با سرفصل‌های صورت‌های مالی یکسان نبوده و علی‌رغم وجود حکمی برای این منظور در بودجه‌های سال‌های اخیر، این کار تاکنون انجام نگرفته است.

۲. تعیین و یکسان‌سازی چارچوب گزارش تطبیق عملکرد با بودجه؛ توضیح اینکه این بخش از یادداشت‌های صورت‌های مالی در حال حاضر دارای چارچوب مشخصی نبوده و این مسئله تحلیل و مقایسه آن را دشوار می‌کند.

۳. تنوع‌بخشی به سازوکارهای تأمین مالی شرکت‌های دولتی که یکی از راه‌های پرداختن به آن، پیش‌بینی کمیته‌ای در کنار شورای اقتصاد جهت پیشنهاد روش‌های تأمین مالی به شرکت‌ها در هنگام تصویب طرح‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های مذکور در شورای اقتصاد است.

۴. تفکیک بار مالی وظایف غیر تجاری (ناشی از قیمت‌های تکلیفی) که البته در سال‌های گذشته در بودجه پیش‌بینی شده بود، اما به دلیل عدم تصریح مرجع مقایسه قیمت با قیمت‌های تکلیفی، اجرای آن با چالش مواجه گردید؛ لذا نیاز است مرجع قیمت مشخص شده و حکم مذکور در بودجه تکرار شود، برای این منظور، می‌توان قیمت مرجع را قیمت تمام شده در نظر گرفت.

۵. ارتقای احساس مسئولیت مجامع شرکت‌های دولتی در خصوص بودجه. برای این منظور، تفکیک بخشنامه بودجه شرکت‌های دولتی از بخشنامه بودجه سایر دستگاه‌های اجرایی و عدم دخل و تصرف سازمان برنامه و بودجه در بودجه‌ارسانی شرکت‌ها مشروط به رعایت کامل مفاد بخشنامه بودجه از سوی شرکت‌ها، قابل توصیه است.

[جمع‌بندی]

در این گزارش به بررسی پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ با موضوع بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و همچنین احکام مرتبط با موضوع مذکور در ماده‌واحد لایحه بودجه پرداخته شده است. در این بررسی مشخص شد که همه اقلام سمت منابع بجز وام‌های خارجی و دارایی‌های جاری و همه اقلام سمت مصارف بجز وجوه اداره شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۱ افزایشی هستند. علاوه بر این مشخص گردید بودجه شرکت‌های دولتی و برخی از اقلام منابع و مصارف شرکت‌های مذکور (که در گزارش مورد توجه قرار گرفته)، اگر بر اساس قیمت‌های ثابت مورد بررسی قرار گیرند، نه تنها در طول زمان افزایش پیدا نکرده، بلکه از یک روند کاهشی برخوردارند. شایان ذکر است به دلیل حذف برخی از احکام انتظام‌بخش شرکت‌های دولتی از تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ و همچنین اهمیت رشد کارایی درونی شرکت‌های دولتی، پیشنهادهایی جهت تصریح در لایحه بودجه در زمینه شرکت‌های دولتی بیان شد که عبارتند از: حل مشکل عدم انطباق سرفصل‌های حساب‌های سرمایه‌ای بودجه و سرفصل‌های صورت‌های مالی، تعیین و یکسان‌سازی چارچوب گزارش تطبیق عملکرد، تنوع‌بخشی به سازوکارهای تأمین مالی شرکت‌های دولتی، تفکیک بار مالی وظایف غیر تجاری (ناشی از قیمت‌های تکلیفی) و ارتقای احساس مسئولیت مجامع شرکت‌های دولتی در خصوص بودجه.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir